

"בעניינים מערביים": קולוניאליזם, תרבות וחברה בעידן המודרני-1950-1750, 0621901801

סמסטר ב' תשע"ז, פרופ' בילי מלמן

צרו קשר:

בילי מלמן:

שעות קבלה: יום ד', גילמן 192, 16.00-14.00

דוא"ל: bmelman@post.tau.ac.il

פקס (בית): 03-6996272

טל' (משרד): 03-6405309, 03-6409625

דף הבית:

<https://www.tau.ac.il/profile/bmelman>

<https://english.tau.ac.il/profile/bmelman>

דף אקדמיה הלאומית למדעים:

<http://academy.ac.il/Index2/Entry.aspx?nodeId=752&entryId=20270>

עודד פוירשטיין:

דוא"ל: Odedfire@gmail.com

תיאור הקורס

ההיסטוריה של הקולוניאליזם ושל המגעים הפוליטיים, הכלכליים והתרבותיים בין אירופה המערבית לעולם שמחוץ לה, הפכו בעשורים האחרונים לאחד התחומים המרכזיים, הערים והחדשניים ביותר בלימודי ההיסטוריה ואף בתחומים כמו חקר התרבות, מדעי החברה ובמיוחד אנתרופולוגיה, כלכלה, חקר הספרות, ולימודי תקשורת. ההנחה המרכזית בתחום מחקר והוראה מרכזי זה היא כי בדיוק כשם שה"מערב", ובמיוחד אירופה, השפיעו על טריטוריות, חברות ותרבויות קולוניאליות, כך השפיעו אלה על המערב. החברה והתרבות האירופית, זהויות אירופיות וההתנסות במודרניות של גברים ונשים, של קבוצות ומעמדות באירופה לא היו רק לאומיות (צרפתיות, לדוגמא, או בריטיות, או הולנדית), אלא גם קולוניאליות. הן עוצבו כולן במאות ה-18, ה-19 וה-20, שבהן השתלטה אירופה על שטחים עצומים באסיה, באמריקות, ביבשת אוסטרליה ובאפריקה.

אך קולוניאליזם לא עיצב רק התנסויות חומריות ותרבותיות: הוא גם השפיע על האופנים שבהם התבוננו מערביים על השונים מהם. הסמינר יידע אתכם למושגי יסוד בהיסטוריה ובהיסטוריוגרפיה של המגעים הקולוניאליים וביניהם: "שוני", "דמיון", "בין-תרבותיות", "אוריינטליזם", "מערב" ו"מזרח". הוא גם יידע אתכם לספרות המחקר המובילה בתחום ולדיונים והמחלוקות המרכזיים בו, שלעיתים היו סוערים מאוד. בצד אלה, מציע לכם הסמינר בחינה מחדש של שאלות מרכזיות ושינויים מרכזיים בהיסטוריה האירופית של המאות ה-18-20, מנקודת המבט של הקולוניאליזם. בחינה מחדש זו יכולה להציע תובנה מחודשת וחשיבה חדשה על היסטוריה זו ועל המודרניות ואף "לכתוב" אותן מחדש.

בין הנושאים שבהם נדון בסמינר: המבט המערבי על ה"אוריינט" בעידן ההשכלה במאה השמונה עשרה (הן האוריינט העות'מאני והן הודו); אוריינטליזם, ממשל וניהול אימפריות במאות השמונה עשרה והתשע עשרה; קולוניאליזם, לבוש, אופנה וסחר בעידן המהפכה הצרכנית והמהפכה התעשייתית במאה השמונה עשרה בבריטניה ובמאות ה-18-20 בהודו; דת ואימפריאליזם בזמן התחייה הדתית במערב אירופה במאה התשע עשרה; טכנולוגיות ותרבות המונים והקשר שבין התפתחותן לבין הקולוניאליזם; דמוקרטיה וקולוניאליזם; קולוניאליזם ומעמד הפועלים המודרני; כלכלת האימפריאליזם והקשרים בין מרכזים ופריפריות כלכליים; המשפחה הקולוניאלית וניהולה על ידי האימפריות המערביות; התבוננות ב"שונה" מבחינה תרבותית בעידן הלאומיות החדשה ואנטי קולוניאליזם בעידן התפרקות האימפריות המערביות לאיר מלחמת העולם השנייה.

בסמינר נשתמש במגוון רחב של מקורות וחומרים הכוללים חיבורים פילוסופיים ופוליטיים, ספרות מסעות, חומרים אוטוביוגרפיים, מקורות "חומריים" כמוצרים קולוניאליים שונים (בדים, פורצלנים); ספרות "מדעית", אתנוגרפיה ואתרופולוגיה על גזע, מקורות חזותיים, מוסיקה-למשל המחזמר-וקולנוע.

שיעור אחד לפחות יתנהל כשולחן עגול בהשתתפותכם הפעילה. אתם מוזמנים ליזום, להציע ולארגן יום עיון, בסופו של הסמינר או לקראת סופו—בהשתתפותכם וניהולכם. בשניים ממפגשי הסמינר תוכלו לבחור את חומרי הקריאה מבין החומרים המוצעים למפגשים אלה.

סדר הדיונים

1. 15.3.2017 – מבוא:
"בעיניים מערביות" - קולוניאליזם, "מערב", "מזרח" ו"עיניים מערביות": תיקוף, מושגי יסוד, כלי עבודה ומחלוקות בהיסטוריוגרפיה
2. 22.3.2017 - "עיניים מערביות", אוריינטליזם ואוריינטליסטים: 1:
א. אוריינטליזם מהו?
ב. העיניים של מי? קריאה בטקסט לדוגמא: לידי מרי וורטלי מונטגיו (Montagu) וההיסטוריה של המכתבים התורכיים
3. 29.3.2017 - "עיניים מערביות", אוריינטליזם ואוריינטליסטים: 2:
לשלוט באמצעות ידיעת השפות? בלשנים, מזרחנים, כובשים ומתיישבים מסוף המאה השמונה עשרה ועד לכינון הראג' הבריטי בהודו
4. 5.4.2017 – קאליקו:
"מהפכת הצרכנות", המהפכה התעשייתית, ואופנה במאה השמונה עשרה - קולוניאליזם וההיסטוריה של הפצים וחומרים (שימו לב! מדובר בשיעור השלמה במקום המפגש ב-26.4)
5. 19.4.2017 – מסיון וקולוניאליזם:
זהויות "לבנות"/"שחורות", גבריות/נשיות בתקופת "התחייה" נוצרית באימפריה הקריבית-אנגליה וג'מייקה, 1780-1860
6. 3.5.2017 – העולם כתערוכה:
ירידים בינלאומיים ומוזיאונים במאה התשע עשרה הארוכה-מהקריטסל פאלאס ועד ה"תערוכה הקולוניאלית" בפריס
לבחירתכם:
או: התערוכות העולמיות בלונדון או פריס: על מוצגים, חיות ואנשים
או: גיבויה, בבל ומצריים הפרעונים במוזאון: ארכאולוגיה, עתיקות והולדת המוזיאון האימפריאלי ("המוזאון הבריטי" וה"לובר")

7. 10.5.2017 – על מוצא המינים ומוצא הגזעים:
גזע, אבולוציה ואנתרופולוגיה מצ'רלס דארווין ועד פרנץ בואז (Franz Boaz)
8. 17.5.2017 – מיוסיקהול: תרבות, מעמד ואימפריה:
האימפריות החדשות ומעמד הפועלים, 1870-1900
9. 24.5.2017 – המסע לאפריקה: נוסעים, נוסעות ומסעות באימפריה
מתודולוגיות של קריאה היסטורית בספרות מסעות על-פי קונרד, לב החשכה, הנרי ריידר-
האגארד, מכרות המלך שלמה ומרי קינגסלי, מסעות במערב אפריקה (סוף המאה תשע עשרה-
ראשית המאה העשרים)
10. 7.6.2017 - שולחן עגול בניהול הסטודנטיות והסטודנטים:
אימפריה וכסף: אימפריאליזם, השקעות, תשואות ו"הפסדים"
11. 14.6.2017 – משפחות האימפריה:
מגדר ומיניות בקולוניות – "אינדונזיה", הודו ואפריקה
12. 21.6.2017 – מעבר לאומה: לאומיות ואימפריות:
או: הרצל-- לא מה שחשבתם: קריאה ב"אלטנוילנד" וב"גטו החדש"
או: גנדי: אנטי-קולוניאליזם ולאומיות בהודו
13. 28.6.2017 – האפוטרופוסים:
בינלאומיות והלגיטימציה החדשה של אימפריות- 1918-1945: חבר הלאומים, הסדר העולמי
החדש ושיטת המנדטים

ביבליוגרפיה

הפריטים הביבליוגרפיים שתבקשו לקרוא, מפגישה לפגישה, נמצאים באתר הקורס. תוכלו לפנות באופן עצמאי ל"ספרות זולה" ולבקשם להפיק חוברות אישיות לשימושכם בקורס. כמובן שהספרים והמאמרים עצמם—בספרייה

ספרים כללים שנועדו להעניק לכם רקע בנוגע לעליית האימפריות המודרניות

1. Bayly, C. A., *Imperial Meridian: The British Empire and the World 1780-1830* (London, 1989)
2. -----, *The Birth of the Modern World 1780-1914: Global Connections and Comparisons* (Oxford, 2004)
3. Doyle, M. W., *Empires* (Ithaca NY, US., 1986)
4. Fieldhouse, *The Colonial Empire A Comparative Survey from the Eighteenth Century* (London, rep. 1982)
5. Landes, D., *The Unbound Prometheus: Technological Change and Industrial Development in Western Europe from 1750 to the Present* (Cambridge, 1969)
6. Lehning, James, *European Colonialism Since 1700* (Cambridge and New York, 2013)
7. Magadoff, H., *Imperialism from the Colonial Age to the Present* (New York, Monthly Review, 1978)

ספרים שנועדו להביא בפניכם את המושגים המרכזיים במחקר והמחלוקות הגדולות בהיסטוריה של הקולוניאליזם, "לימודים קולוניאליים" ו"לימודים פוסט קולוניאליים"

8. Memi, A., *The Colonizer and the Colonized* (New York, 1965)
9. אנדרסון, ב., *קהילות מדומיינות*, תל-אביב : האוניברסיטה הפתוחה, 1999
10. Clifford, J., *The Predicament of Culture Twentieth Century Ethnography, Literature and Art* (Cambridge Mass, 1986)
11. Dirks, N., *Colonialism and Culture* (Ann Arbor, 1994)
12. סעיד, א., *אוריינטליזם*, תל-אביב : עם עובד, תש"ס 2000.
13. Said, E. W., *Culture and Imperialism* (New York, 1994)
14. Samir, A., *Eurocentrism* (Amsterdam, 1990)
15. Young, R., *White Mythologies: Writing History and the West* (London, 1990)
16. פנון, פ., *מקוללים עלי אדמות* (בבל, 2005)
17. פנון, פ., *עור לבן, מסכות לבנות* (מעריב, 2005)

18. Cannadine, D., *Ornamentalism: How the British Saw their Empire* (London, 2001)
19. Cooper, F., *Colonialism in Question* (Berkeley Cal., 2006)
20. Porter, B., *The Reluctant Imperialists: How the British Really Saw their Empire* (Oxford, 2004)

"הארכיון הקולוניאלי" מהו: על היסטוריונים והשימוש בארכיונים קולוניאליים

21. Ann Laura Stoler, *Along the Archival Grain, Epistemic Amxieties and Colonial Common Sense* (Princeton, 2009).

לפגישות 2-3 : "עיניים מערביות: אוריינטליזם ואוריינטליסטים 1-2

22. Montagu, Lady Mary Wortley., *Turkish Embassy Letters* (1717-18, 1763, rep., 1993)
23. Cohn, B. S., *Colonialism and its Forms of Knowledge: The British in India* (Princeton, 1996)
24. Kiernan, V. G., *The Lords of Human Kind: European Attitudes to Other Cultures in the Imperial Age* (London, rep., 1995)
25. סעיד, א., אוריינטליזם, תל-אביב : עם עובד, תש"ס, 2000 ע"מ 11-26, 51-70.
26. Melman, B., *Women's Orients: Englishwomen and the Middle East: Sexuality Religion and Work 1718-1918* (London and Ann Arbor, 1995), 2nd Edition Chs. 2-3, pp. 59-99
27. Trautmann, T., *Aryans and British India* (Berkeley, 1997), pp. 28-62

לפגישה מס' 4 : קאליקו: מהפכת הצרכנות, המהפכה התעשייתית ואופנה במאה ה-18

28. Appadurai, A., *The Social Life of Things: Commodities in Social Perspective* (Cambridge, 1988), Introduction, pp.283-323
29. Bayly, C. A., "The Origins of Swadeshi (Home Industry) 1700-1930" in Appadurai, 283-323
30. Zakim, M., 'Sartorial Ideologies: From Homespun to Ready-Made' in *American Historical Review* vol. 106 (2001) pp. 1553-1586.
31. Mukerji, Ch. *From Graven Images: Patterns of Modern Materialism* (New York, 1983) pp. 210-261

לפגישה מס' 5 : מיסיון וקולוניאליזם: זהויות לבנות/שחורות גבריות/נשיות, 1860-1780

32. Hall, C., 'Competing Masculinities: Thomas Carlyle, John Stuart Mill and the Case of Governor Eyre' in *White, Male and Middle Class* (London, 1992)
33. Hall, C., 'Missionary Stories: Gender and Ethnicity in England in the 1830s and 1840S', in *White, Male and Middle Class*, pp.255-96.

לפגישה מס' 6: העולם כתערוכה: ירידים בינלאומיים ומוזיאונים במאה ה-19 הארוכה

34. Bennett, T., 'The Exhibitionary Complex', Electronic Print. באמצעות קטלוג ספרייה מרכזית, אלף
35. Corbey, R., 'Ethnographic Showcases, 1870-1930' in Pieterse J. N. and Parekh B., *The Colonization of Imagination* (London, 1995), pp. 57-80
36. Rydell, R., 'The Chicago World's Exhibition of 1893', in D. Boswell and J. Evans, *Representing the Nation: A Reader* (London, 1999), pp. 273-304
37. Sadiya Qureishi, 'Displaying Sarah Baartman, the "Hottentot Venus"', *History of Science*, 42 (2004), pp. 233-57.
38. Shawn Malley, "Layard Enterprise: Victorian Archaeology and Informal Imperialism in Mesopotamia." *International Journal of Middle Eastern Studies* 40 (2008), pp. 623-646.
39. Shawn Malley, *From Archaeology to Spectacle in Victorian Britain: The Case of Assyria, 1845-1854* (Ashgate Press, 2012).

לפגישה מס' 7 : על מוצא המינים ומוצא הגזעים

40. Thomas Carlyle, 'The Nigger Question'
41. Charles Darwin 'On Aborigines', *The Descent of Man*.
42. George W. Stocking, *Race Culture and Evolution* (Chicago, 1982), pp. 110-132

לידיעתכם!!! כל כתבי דארווין מקוונים וגיתן לקראם דרך קטלוג הספרייה המרכזית:

Darwin Charles, The Complete Works of Charles Darwin Online

לפגישה מס' 8: מיוסיקהול: תרבות, מעמד ואימפריה

43. Stedman-Jones, G., 'Working Class Culture and Working Class Politics in London 1870-1900,' in Stedman -Jones *Languages of Class* (Cambridge, 1983), pp. 179-239.
44. Summerfield, P., 'Patriotism and Empire: Music-hall Entertainment, 1870-1914', in Mackaenzie J., ed., *Imperialism and Popular Culture* (Manchester, 1886).

לפגישה מס' 9: המסע לאפריקה: נוסעים, נוסעות ומסעות באימפריה

45. קונרד, ג'וזף, לב המאפליה, תל אביב, ספריית פועלים, 1979, עמ' 5-80.
46. הנרי רייזר האגארד, מכרות המלך שלמה, תל אביב, הוצאת אוקיינוס ומודן, 2012, עמודים נבחרים.
47. Burton, F. R., *The Lake Regions of West Africa* (1860, rep., 1961)
48. Kingsley M., *Travels in West Africa* (1894, rep., 1994), pp. 52-70, 92-104
49. Melman, B., 'Under the Western Historian's Eyes: Eileen Power and the First Encounter with Colonialism', *History Workshop Journal* 42 (1996), pp. 147-68
50. Pratt, M.L., *Imperial Eyes: Travel Writing and Transculturation* (London, 1992)

לפגישה מס' 10: אימפריות וכסף: שולחן עגול בניהול הסטודנטים

51. Hobson, 'Imperialism' in Snyder.
52. O'Brien P., 'The Costs and Benefits of British Imperialism, 1846-1914', *Past and Present*, 120, pp. 163-201.
53. Davis, L. E. and Huttenbeck, R. A., *Mammon and the Pursuit of Empire* (Cambridge, 1988), pp. 262-80.

לפגישה מס' 11: משפחות האימפריה: מגדר ומיניות בקולוניות

54. Stoler, A., 'Making Empire Respectable: the Politics of Race and Sexuality in 20th Century Colonial Culture', *American Ethnologist* (November 1989), pp. 634-61
55. Stoler, A. and Frederick Cooper (eds.), *Tensions of Empire: Colonial Cultures in a Bourgeois World* (Berkeley, 1997) E book ולהורדה מאתר הספרייה

לפגישה מס' 12: מעבר לאימה: לאומיות ואימפריות

57. אנדרסון, בנדיקט, קהיליות מדומיינות, תל-אביב: האוניברסיטה הפתוחה, 1999
58. הרצל, בנימין זאב, אלטנוילנד, תל אביב: בבל, 1997, עמ' 47-60, 93-111, 122-127
59. Chatterji, P., *Nationalist Thought in the Colonial World* (London, 1986)
60. מבחר מכתבי גנדהי, על-פי בחירתכם

לפגישה מס' 13: האפוטרופסים

56. Pedersen, Susan, "Getting out of Iraq –in 1932: The League of Nations and the Road to Normative Statehood", *AHR*, VOL. 115 (October 2012), pp. 975-1000.

57. -----, *The Guardians: The League of Nations and the Crisis of Empire*, Oxford (Oxford University Press, 2015).
58. Priya Satya, "Developing Iraq: Britain, India and the Redemption of Empire and Technology in WWI", *Past and Present* 197 (November 2007), pp. 211-255
59. -----, "In Defence of Inhumanity: Air Control in Iraq and the British Idea of Arabia", *American Historical Review* 111 (February 2006), pp. 16-51.
60. Manela, Erez, *The Wilsonian Moment: Self Determination and the International Origins of Anti-Colonial Nationalism*, Oxford University Press (New York, 2007).